Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

18 oktober 2017*

”Begäran om förhandsavgörande – Socialpolitik – Direktiv 76/207/EEG – Likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet – Könsdiskriminering – Uttagningsprov till polisutbildningen i en medlemsstat – Lagstiftning i denna medlemsstat enligt vilken sökande till detta uttagningsprov måste ha en minsta fysisk storlek”

I mål C-409/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Symvoulio tis Epikrateias (Högsta förvaltningsdomstolen, Grekland) genom beslut av den 15 juli 2016, som inkom till domstolen den 22 juli 2016, i målet

Ypourgos Esoterikon,

Ypourgos Paideias kai Thriskevmaton

mot

Maria-Eleni Kalliri,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta (referent) samt domarna C.G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin och E. Regan,

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Maria-Eleni Kalliri, genom P. Aggelakis, dikigoros,

– Greklands regering, genom K. Georgiadis, D. Katopodis och E. Zisi, samtliga i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom M. Patakia och C. Valero, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: grekiska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT L 39, 1976, s. 40; svensk specialutgåva, område 5, volym 1 s. 191), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002 (EGT L 269, 2002, s. 15) (nedan kallat direktiv 76/207), och av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet (EUT L 204, 2006, s. 23).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Ypourgos Esoterikon (inrikesministern, Grekland) och Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton (ministern för nationell utbildning och religiösa frågor, Grekland), å ena sidan, och Maria-Eleni Kalliri, å andra sidan, angående den talan om ogiltigförklaring som Maria-Eleni Kalliri väckt mot de förvaltningsakter som antagits på grundval av en nationell lagstiftning enligt vilken sökande till uttagningsprov till den grekiska polisutbildningen måste ha en viss kroppslängd.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I artikel 1.1 i direktiv 76/207 föreskrivs följande:

”Syftet med detta direktiv är att i medlemsstaterna realisera principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, däribland befordran, yrkesutbildning, arbetsvillkor och, enligt de villkor som nämns i punkt 2, social trygghet. Denna princip kallas härefter likabehandlingsprincipen.”

4 Artikel 2 i detta direktiv har följande lydelse:

”1. I följande bestämmelser skall likabehandlingsprincipen innebära att det inte får förekomma någon som helst diskriminering på grund av kön, vare sig direkt eller indirekt, särskilt med hänvisning till äktenskaplig status eller familjestatus.

2. I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

– *direkt diskriminering*: när en person på grund av könstillhörighet behandlas mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation.

– *indirekt diskriminering*: när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer av ett visst kön jämfört med personer av det andra könet, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.

…”

5 Artikel 3.1 i det nämnda direktivet har följande lydelse:

”Tillämpningen av principen om likabehandling innebär att det inte får förekomma direkt eller indirekt diskriminering på grund av könstillhörighet i den offentliga eller privata sektorn, inbegripet offentliga organ i fråga om följande:

a) Villkor för tillträde till anställning, till verksamhet som egenföretagare och till yrkesutövning, inklusive urvalskriterier och krav för anställning inom alla verksamhetsgrenar på alla nivåer i arbetslivet, inbegripet befordran.

…”

Grekisk rätt

6 Enligt artikel 1.2 a i lag nr 2226/1994 om antagning, utbildning och fortbildning i polisakademins skolor och sektionerna för lägre tjänstemän i brandförsvarsakademin (FEK A’122), i dess ändrade lydelse enligt artikel 12.1 i lag nr 2713/1999 (FEK A’ 89), och därefter enligt artikel 20 i lag nr 3103/2003 (FEK A’ 23), antas män och kvinnor till dessa skolor. Enligt denna bestämmelse är kraven på sökande samt den urvalsbedömning som de sökande genomgår lika för båda könen.

7 Artikel 2.1 f i presidentdekret nr 4/1995 om antagning till polisutbildningen genom systemet för allmän uttagning (FEK A’ 1), i dess ändrade lydelse enligt artikel 1.1 i presidentdekret nr 90/2003 (FEK A’ 82), föreskriver att civila sökande till polisutbildningen – såväl för män som kvinnor – ska vara minst 1,70 meter långa, utan skor.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

8 Genom beslut av den grekiska polischefen, antaget enligt bestämmelserna i presidentdekret nr 4/1995, i dess ändrade lydelse enligt presidentdekret nr 90/2003, publicerades ett meddelande om uttagningsprov avseende inskrivning, läsåret 2007/2008, till utbildningen för grekiska officerare och poliser.

9 Enligt punkt II.6 i detta meddelande om uttagningsprov var sökandena tvungna att vara minst 1,70 meter långa utan skor.

10 Maria-Eleni Kalliri skickade en ansökan om att få delta i nämnda uttagningsprov och bifogade de nödvändiga handlingarna till poliskommissariatet i Vrachati (Grekland) som returnerade handlingarna med hänvisning till att hon inte uppfyllde minimikravet för kroppslängd på 1,70 meter enligt artikel 2.1 f i presidentdekret nr 4/1995, i dess ändrade lydelse enligt artikel 1.1 i presidentdekret nr 90/2003, eftersom hon enbart var 1,68 meter lång.

11 På grundval av denna returhandling från poliskommissariatet i Vrachati nekade myndigheten Maria-Eleni Kalliri tillträde till det ifrågavarande uttagningsprovet.

12 Maria-Eleni Kalliri väckte talan mot detta avslagsbeslut vid Dioikitiko Efeteio Athinon (Förvaltningsöverdomstolen i Aten, Grekland) som biföll talan och slog fast att artikel 2.1 f i presidentdekret nr 4/1995, i dess ändrade lydelse enligt artikel 1.1 i presidentdekret nr 90/2003, stred mot den grundlagsskyddade principen om jämlikhet mellan könen, och ogiltigförklarade nämnda bestämmelser.

13 Inrikesministern och ministern för nationell utbildning och religiösa frågor överklagade denna dom från Dioikitiko Efeteio Athinon (Förvaltningsöverdomstolen i Aten) till den hänskjutande domstolen.

14 Mot denna bakgrund beslutade Symvoulio tis Epikrateias (Högsta förvaltningsdomstolen, Grekland) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Är artikel 1.1 i presidentdekret 90/2003, om ändring av artikel 2.1 i presidentdekret 4/1995, enligt vilken en civil sökande till polisutbildningen bland annat måste uppfylla kravet på att ’vara minst 1,70 meter lång (män och kvinnor)’, förenlig med bestämmelserna i direktiven 76/207/EEG, 2002/73/EG och 2006/54/EG, vilka förbjuder all indirekt diskriminering på grundval av kön vad gäller tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt anställningsvillkoren i den offentliga sektorn (om inte en sådan faktisk skillnad i behandling är motiverad av sakliga skäl som helt saknar samband med diskriminering på grund av kön, och inte går utöver vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå de mål som eftersträvas med de aktuella bestämmelserna)?”

Prövning av tolkningsfrågan

15 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida bestämmelserna i direktiven 76/207 och 2006/54 ska tolkas så, att de utgör hinder mot en medlemsstats lagstiftning, såsom den som är i fråga i förevarande mål, enligt vilken sökande till uttagningsprovet till polisutbildningen i den medlemsstaten, oberoende av kön, måste vara minst 1,70 meter långa.

16 Det ska först prövas huruvida omständigheterna i det nationella målet omfattas av tillämpningsområdet för dessa bestämmelser.

17 I detta avseende konstaterar domstolen att det nationella målet avser förvaltningsakter som antogs under år 2007, efter att Maria-Eleni Kalliri ansökt om att få göra uttagningsprovet till den grekiska polisutbildningen för läsåret 2007/2008.

18 I enlighet med artikel 33 första stycket i direktiv 2006/54 löper fristen för att införliva direktivet ut den 15 augusti 2008.

19 Enligt artikel 34.1 i detta direktiv upphörde direktiv 76/207 att gälla den 15 augusti 2009.

20 De bestämmelser som i tidsmässigt hänseende är tillämpliga i det nationella målet är följaktligen inte de i direktiv 2006/54 utan de i direktiv 76/207.

21 Enligt artikel 1.1 i direktiv 76/207 är syftet med det direktivet att i medlemsstaterna realisera principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, däribland befordran samt yrkesutbildning.

22 Enligt artikel 3.1 a i detta direktiv får det inte förekomma någon direkt eller indirekt diskriminering på grund av könstillhörighet i den offentliga eller privata sektorn inbegripet offentliga organ i fråga om villkor för tillträde till anställning, till verksamhet som egenföretagare och till yrkesutövning, inklusive urvalskriterier och krav för anställning.

23 Av detta följer att direktiv 76/207 är tillämpligt på en person som söker tillträde till anställning och att det är tillämpligt även beträffande urvalskriterier och krav för anställning (se, analogt, dom av den 28 juli 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, punkt 34).

24 Detta är fallet med en person som liksom Maria-Eleni Kalliri har ansökt om att få göra ett uttagningsprov till polisutbildningen i en medlemsstat.

25 Genom att föreskriva att personer som är kortare än 1,70 meter inte har tillträde till uttagningsprovet till den grekiska polisutbildningen, påverkar den i det nationella målet aktuella lagstiftningen anställningsvillkoren för dessa personer och ska således, i den mening som avses i artikel 3.1 a i

direktiv 76/207, anses inrätta regler för tillträde till anställning inom den offentliga sektorn (se, analogt, dom av den 13 november 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, punkt 30, och dom av den 15 november 2016, Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, punkt 25).

26 Härav följer att direktiv 76/207 är tillämpligt på en sådan situation som den som är föremål för prövning vid den hänskjutande domstolen.

27 Det ska således undersökas huruvida den i det nationella målet aktuella lagstiftningen innebär en diskriminering som strider mot detta direktiv.

28 I detta avseende konstaterar domstolen att de personer som ansöker om att få delta i uttagningsproven till polisutbildningen behandlas lika, oavsett kön, i nämnda lagstiftning.

29 Följaktligen medför nämnda lagstiftning inte någon direkt diskriminering, i den mening som avses i artikel 2.2 första strecksatsen i direktiv 76/207.

30 Bortsett från detta kan en sådan lagstiftning emellertid ge upphov till en indirekt diskriminering, i den mening som avses i artikel 2.2 andra strecksatsen i direktiv 76/207.

31 Enligt domstolens fasta praxis medför en nationell bestämmelse indirekt diskriminering när den, trots att den är neutralt utformad, i praktiken missgynnar ett mycket högre antal kvinnor än män (se, bland annat, dom av den 2 oktober 1997, Kording, C-100/95, EU:C:1997:453, punkt 16, och dom av den 20 juni 2013, Riežniece, C-7/12, EU:C:2013:410, punkt 39).

32 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen själv konstaterat att det är långt fler kvinnor än män som är kortare än 1,70 meter och att kvinnor därför, vid tillämpningen av denna lagstiftning, klart missgynnas jämfört med män vad gäller tillträdet till de grekiska polisutbildningarna. Den i det nationella målet aktuella lagstiftningen ger följaktligen upphov till en indirekt diskriminering.

33 Det följer emellertid av artikel 2.2 andra strecksatsen i direktiv 76/207 att en sådan lagstiftning inte utgör en indirekt diskriminering som är förbjuden enligt detta direktiv om den objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.

34 Även om det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida diskrimineringen kan motiveras är EU-domstolen, som har till uppgift att ge den nationella domstolen användbara svar, likväl behörig att lämna upplysningar som gör det möjligt för den hänskjutande domstolen att avgöra det nationella målet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 2005, Nikoloudi, C-196/02, EU:C:2005:141, punkterna 48 och 49).

35 I förevarande fall har den grekiska regeringen gjort gällande dels att den i det nationella målet aktuella lagstiftningen har som mål att göra det möjligt för den grekiska polisen att effektivt fullgöra sitt uppdrag, dels att en viss fysisk förmåga, såsom en minsta fysisk storlek, utgör ett nödvändigt villkor för att uppnå detta mål.

36 Det ska erinras om att domstolen redan har slagit fast att viljan att säkerställa ett funktionsdugligt och välfungerande polisväsende utgör ett legitimt mål (se, vad gäller artikel 4.1 i rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2000, s. 16), som vad gäller struktur, bestämmelser och mål i allt väsentligt är jämförbar med direktiv 76/207, dom av den 13 november 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, punkt 44, och av den 15 november 2016, Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, punkt 38).

37 Därmed finns det anledning att undersöka om ett krav på en minsta fysisk storlek, såsom föreskrivs i den i det nationella målet aktuella lagstiftningen, är ägnat att säkerställa förverkligandet av det i denna lagstiftning eftersträvade målet och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

38 Även om det är riktigt att utförande av polisens uppgifter rörande skydd av personer och egendom, anhållande och övervakning av brottsverkare och genomförande av preventiv patrullering, kan kräva att fysisk styrka används och förutsätta viss fysisk förmåga, framstår vissa uppgifter, såsom att hjälpa medborgare och att dirigera trafik, inte som fysiskt krävande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 november 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, punkterna 39 och 40).

39 Även om utförandet av den grekiska polisens samtliga uppgifter kan antas förutsätta en viss fysisk förmåga, hänger en sådan förmåga emellertid inte nödvändigtvis samman med en minsta fysisk storlek och de personer som är mindre saknar inte heller per automatik denna förmåga.

40 I detta sammanhang ska hänsyn bland annat tas till att det fram till år 2003, för tillträde till uttagningsproven till de grekiska polisutbildningarna, uppställdes olika krav vad gäller kroppslängder för män och för kvinnor, eftersom kravet för kvinnor var 1,65 meter och för män 1,70 meter.

41 De av Maria-Eleni Kalliri anförda omständigheterna, att den grekiska armén, den grekiska hamnpolisen och den grekiska kustbevakningen har olika krav på kroppslängd för män och kvinnor och att minimikravet för de senare är 1,60 meter, är också relevanta.

42 I vart fall skulle det mål som eftersträvas i den i det nationella målet aktuella lagstiftningen kunna uppnås med medel som är mindre missgynnande för kvinnor, såsom ett första urval av sökande till uttagningsprovet till den grekiska polisutbildningen grundat på särskilda tester för att utvärdera de sökandes fysiska förmåga.

43 Med förbehåll för den prövning som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra, följer det av det ovanstående att nämnda lagstiftning inte kan motiveras.

44 Under dessa förhållanden ska den ställda frågan besvaras enligt följande. Bestämmelserna i direktiv 76/207 ska tolkas så, att de utgör hinder mot en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, enligt vilken sökande till uttagningsprovet till polisutbildningen i den medlemsstaten, oavsett kön, måste vara minst 1,70 meter långa, eftersom denna lagstiftning missgynnar en långt större andel kvinnor än män och eftersom denna lagstiftning inte är vare sig ägnad eller nödvändig för att säkerställa förverkligandet av det eftersträvade legitima målet, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra.

Rättegångskostnader

45 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Bestämmelserna i rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002, ska tolkas så, att de utgör hinder mot en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, enligt vilken sökande till uttagningsprovet till polisutbildningen i den medlemsstaten, oavsett kön, måste vara minst 1,70 meter långa, eftersom denna lagstiftning missgynnar en långt större andel kvinnor än män och eftersom denna lagstiftning inte är vare sig ägnad eller nödvändig för att säkerställa förverkligandet av det eftersträvade legitima målet, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra.

Underskrifter